

- bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy [Scientific Bulletin of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine]. Seriya : Pedahohika, psykholohiia, filosofii, issue 253, 285-289 [in Ukrainian].
18. Iashchuk S. M. (2015). *Profesiina pidhotovka mahistriv tekhnolohichnoi osvity: teoriia y metodyka : monohrafiia* [Professional training of masters of technological education: theory and methodology: monograph]. Uman : FOP Zhovtyi [in Ukrainian].
19. Raven, J. (2018). *Competence in Modern Society. Identification, development and implementation*. Publisher: H.K. Lewis

Kudria O., Ovsii I. Project and technological activity as a means of forming competences in future teachers of technology

The article reveals the peculiarities of the formation of competences of future teachers of technology. It has been established that one of the effective means of forming students' competencies is the use of project-technological activities. This activity combines organizational, design-technological, entrepreneurial and other aspects of training. An analysis of scientific literature was carried out in order to systematize and generalize data on the implementation of the competency approach in the process of professional training of future technology teachers.

It is noted that the organization of educational activities of future technology teachers during the study of various educational subjects on the basis of project-technological activity has a significant impact on the formation of project-technological competence. This competency is more global and consists of a certain set of other competencies that are formed at various stages of project implementation. Competences that are important to form in future technology teachers in the process of project-technological activity are highlighted: organizational, design-technological, entrepreneurial. The main components of these competences are defined.

It has been established that the organization of the learning process based on project-technological activity contributes to the development of organizational, design-technological, and entrepreneurial competencies. Organizational competence of students is determined by their ability to plan, organize and manage the work of a group or team, and project-technological activities help to develop these skills through joint problem solving, role distribution and coordination of actions. The formation of design-technological competence in future teachers of technology presupposes their understanding and ability to apply engineering and technological knowledge to create new products or improve existing ones. Entrepreneurial competence is formed in the process of working on projects, students learn the basics of entrepreneurial activity, acquire skills in managing resources, developing business strategies and effective communication.

Key words: project-technological activity, creative project, project activity, project, future teacher of technology, competence, educational activity, technological education.

УДК 37.035:355.01-057.36:3.083.95(477)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.95.14>

Лабенок О. І.

СОЦІАЛЬНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

У статті обґрунтовано необхідність соціальної спрямованості професійної підготовки військовослужбовців Збройних сил України як запоруку їх ефективного виконання завдань за призначенням та визначено шляхи її забезпечення в освітньому процесі ЗВО.

Соціальну спрямованість професійної підготовки військовослужбовців Збройних сил України автор розглядає як одну з педагогічних умов ефективного формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни. Актуальність такого підходу визначається появою нових форм ведення сучасних війн у глобальному світі та необхідністю врахування цих нових викликів у процесі формування сучасних Збройних сил України та вдосконалення професійної підготовки військовослужбовців, формування та розвитку у них високих військово-професійних якостей, позитивної мотивації до військової служби, виховання в особового складу почуття патріотизму, вірності національним цінностям тощо.

Автор наголошує на тому, соціально спрямована підготовка військовослужбовців дозволяє враховувати вимоги суспільства щодо високого рівня їхньої професійної компетентності, етичності, адаптивності до змін та готувати військовослужбовців, які відповідають потребам суспільства. Доведено, що спрямованість на соціальні аспекти включає в себе формування громадянської свідомості військовослужбовців. Спрямована на соціальні потреби підготовка враховувала важливість взаємодії з громадськістю та розвитку партнерських відносин між Збройними силами та громадянським суспільством. Соціальна спрямованість також передбачала розвиток особистісних якостей, таких як лідерство, комунікативні навички, здатність до роботи в команді, що є важливим для успішної військової кар'єри та взаємодії з оточуючим суспільством. Було зроблено висновок, що спрямованість на соціальні аспекти в освітньому процесі ЗВО для військовослужбовців сприяла не лише їхній ефективній професійній підготовці, але й налагодженню взаємодії з суспільством, наслідком чого стала підтримка громадської довіри та партнерства.

Ключові слова: соціальна спрямованість, професійна підготовка, військовослужбовці Збройних сил України, соціальна активність особистості, освітні заходи.

На межі тисячоліть традиційна війна як військове зіткнення двох держав чи блоків країн із визначеними політичними цілями вже відійшла у минуле. Їй на зміну прийшла нова форма сучасної війни – гібридна війна, яка поєднує у собі як засоби конвенційної війни (використання збройних сил та військової техніки у відкритому воєнному протистоянні), так і невійськові засоби (політичний, економічний та дипломатичний тиск на суспільно-політичні та економічні суб'єкти країни-жертви, організація демонстрацій, актів непокорі, саботажу у країні-цілі, проведення на її території різноманітних диверсій та терористичних актів, широке застосування інформаційно-пропагандистських методів із використанням сучасних інформаційних технологій тощо). Об'єктом нападу у гібридній війні виступають не тільки військовослужбовці, засоби озброєння та військова інфраструктура, а й все населення країни, що зазнає зовнішньої агресії.

Зрозуміло, що у нових умовах ведення сучасних війн потребують кардинального переосмислення дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадянського суспільства, населення країни, спрямовані на пошук нової стратегії захисту держави від потенційних та реальних загроз гібридного характеру. Звісно, це стосується й розробки нових підходів до якісної підготовки військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни.

У цьому контексті важко переоцінити важливість формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням, актуальність чого визначається появою нових форм ведення сучасних війн у глобальному світі (гібридні війни) та необхідністю врахування цих нових викликів у процесі формування сучасних Збройних сил України та вдосконалення професійної підготовки військовослужбовців, націлених на подальше зміцнення і нарощування військово-промислового потенціалу та підтримання його на рівні вимог сучасної воєнно-політичної обстановки і забезпечення національної безпеки держави; посилення соціального захисту військовослужбовців і, насамперед, підвищення матеріальної зацікавленості особового складу; здійснення заходів, спрямованих на підвищення рівня професійної компетенції органів військового управління; формування та розвиток у військовослужбовців високих військово-професійних якостей, позитивної мотивації до військової служби; виховання у особового складу почуття патріотизму, вірності національним цінностям тощо.

Ключові характеристики гібридної війни, нові форми й методи її ведення досліджено у роботах Р. Безсмертного, М. Гетманчука, В. Горбуліна, Т. Гуржій, А. Дорошкевича, Є. Магди, Г. Почепцова, М. Требіна, І. Феськова, Г. Яворської, А. Аббасі (A. Abbassi), Р. Аркоса та Г. Сміта (R. Arcos & H. Smith), Т. Браспенінга (T. Braspenning), К. Чіввіса (C. Chivvis), Дж. Кларка (J. Clark), Р. Глена (R. Glenn), Ф. Гофмана (F. Hoffman), Дж. МакКуена (J. McCuen), Дж. Уітер (J. Wither) та ін.

Питання професійної підготовки військовослужбовців Збройних сил України у нових умовах розкрито у дослідженнях Г. Артюшина, Д. Вітер та В. Оліферук, В. Воробійова, Н. Лозінської, Н. Мась, Л. Матохнюка, Ю. Приходька, О. Сафіна, А. Сиротенка та С. Богунова та ін.

Зарубіжний досвід використання програм з формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців збройних сил країн НАТО до виконання завдань за призначенням проаналізовано у працях Ю. Бриндікова, О. Макаревич, В. Невмержицького, С. Полторака, В. Наконечного, В. Клименка та Н. Копаниці, Дж. Сігранга, С. Тодд та Е. Карбона (J. Cigrang, S. Todd & E. Carbone), А. Кінга, Б. Мор та Дж. Регер (A. King, B. Moore & G. Reger), П. Рамсбергера (P. Ramsberger), П. Лєгрї та Л. Мілс (P. Legree & L. Mills), Р. Уолкера (R. Walker) та ін.

Особливостям організації освітньої діяльності закладів вищої освіти, розкриттю питань соціальної педагогіки та соціальної роботи як видів професійної діяльності з різними категоріями населення в умовах гібридної війни присвячено роботи О. Караман, В. Курила, С. Савченка, Я. Юрків та ін.

Попри зростаючий інтерес українських та зарубіжних дослідників до проблем професійної підготовки військовослужбовців збройних сил у нових умовах, окремі питання формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни потребують додаткового ретельного вивчення. Зокрема це стосується проблеми забезпечення соціальної спрямованості професійної підготовки військовослужбовців Збройних сил в освітньому процесі ЗВО.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності соціальної спрямованості професійної підготовки військовослужбовців Збройних сил України як запоруки їх ефективного виконання завдань за призначенням та визначенні шляхів її забезпечення в освітньому процесі ЗВО.

Для досягнення поставленої мети дослідження було використано комплекс методів: *теоретичні* – міждисциплінарний аналіз наукової літератури (філософської, соціологічної, правової, психологічної, педагогічної, соціально-педагогічної) для з'ясування стану розробленості проблеми дослідження; аналіз, синтез, узагальнення – для обґрунтування теоретико-методологічних засад дослідження, визначення його понятійного апарату, формулювання концептуальних положень та висновків; прогнозування, проєктування, моделювання – для розробки педагогічних умов формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни; *емпіричні* – анкетування, тестування, бесіда, спостереження, узагальнення, моніторинг для діагностики рівнів сформованості соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни; соціально-педагогічний експеримент для перевірки

ефективності педагогічних умов формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни.

Соціальна спрямованість професійної підготовки військовослужбовців Збройних сил України полягає в задоволенні соціальних потреб суспільства і нації через здійснення завдань, пов'язаних з обороною і захистом країни. Вона охоплює декілька аспектів:

1. Служіння нації: Соціальна спрямованість має на увазі усвідомлення військовослужбовцями своєї ролі та внеску в захист національних інтересів і безпеки країни. Вони прагнуть бути ефективними і відповідальними у виконанні своїх обов'язків, з урахуванням потреб і очікувань суспільства.

2. Захист цивільного населення: Військовослужбовці, володіючи спеціальними навичками і знаннями, повинні бути готовими захищати і забезпечувати безпеку цивільного населення. Це може включати виконання завдань гуманітарної допомоги, надання підтримки в разі надзвичайних ситуацій і природних катастроф.

3. Співпраця з цивільними інститутами та організаціями: Військовослужбовці мають бути готовими до співпраці з цивільними інститутами, правоохоронними органами та іншими соціальними структурами. Це сприяє розвитку взаємодії та спільній роботі для забезпечення безпеки та розвитку країни.

4. Участь у миротворчих операціях: Соціальна спрямованість має на увазі готовність військовослужбовців до участі в миротворчих місіях, з метою підтримання миру і стабільності у світі. Військові можуть бути задіяні в міжнародних операціях із врегулювання конфліктів, де їхнім завданням є забезпечення безпеки та допомога у відновленні мирного процесу.

5. Соціальна відповідальність: Військовослужбовці зобов'язані дотримуватися законів і норм, бути взірцем для суспільства і молодого покоління. Вони мають бути обізнані про соціальні проблеми та виклики, з якими стикається країна, і готові робити свій внесок у їх вирішення [10, с. 135-137].

Таким чином, соціальна спрямованість професійної підготовки військовослужбовців Збройних сил України пов'язана з їхньою готовністю служити нації, захищати цивільне населення, співпрацювати з цивільними структурами, брати участь у миротворчих операціях і нести соціальну відповідальність перед суспільством.

Професійна підготовка військовослужбовців, що ґрунтується на соціальній спрямованості, керується кількома принципами. Ці принципи забезпечують ефективне формування соціальної відповідальності та готовності служити суспільству. Ці принципи містять у собі наступне:

1. Громадянська орієнтація: Принцип громадянської орієнтації передбачає, що військовослужбовці усвідомлюють свою приналежність до громадянського суспільства і служать його інтересам. Вони розуміють важливість співпраці з цивільними інститутами і структурами, враховують потреби й очікування суспільства.

2. Професіоналізм і компетентність: Професійна підготовка військовослужбовців ґрунтується на принципі професіоналізму та компетентності. Військові повинні володіти необхідними знаннями, навичками та кваліфікацією для ефективного виконання своїх обов'язків і завдань, пов'язаних із забезпеченням безпеки країни.

3. Етика та моральні цінності: Військовослужбовці повинні дотримуватися високих етичних стандартів і моральних цінностей. Вони повинні дотримуватися законів і норм, виявляти повагу до прав і гідності людей, бути недоторканими і чесними у своїх діях.

4. Гуманізм і захист прав людини: Принцип гуманізму і захисту прав людини має на увазі, що військові поважають і захищають права і свободи кожної людини. Вони прагнуть справедливості, запобігають будь-яким формам насильства і жорстокості, а також надають гуманітарну допомогу тим, хто її потребує.

5. Соціальна взаємодія та співробітництво: Принцип соціальної взаємодії та співробітництва передбачає, що військовослужбовці активно взаємодіють із цивільними інститутами, організаціями та спільнотою. Вони беруть участь у спільних проєктах, програмах та ініціативах, що сприяють розвитку суспільства і розв'язанню соціальних проблем [5].

Ці принципи соціальної спрямованості професійної підготовки військовослужбовців сприяють формуванню готовності служити суспільству, захищати права та інтереси громадян і вирішувати соціальні виклики, з якими стикається країна [9].

Соціальна спрямованість професійної підготовки військовослужбовців Збройних сил України має на меті формування соціально активної особистості військовослужбовця. Долаючи протиріччя між наростаючим обсягом нових, необхідних військовослужбовцю для оволодіння знань, навичок, умінь і кількістю відведеного для цього часу, соціальна активність є одним із головних засобів інтенсифікації їх навчання, виховання і самовиховання. Соціально-активні дії особистості активізують її пізнавальну діяльність і процес розвитку особистості [12].

Вивченню цієї проблеми присвячені численні дослідження українських та зарубіжних науковців (С. Абрамова [1]; Е. Афонін [3]; М. Голик, В. Ляшенко, А. Романишин, Я. Романовський [4]; П. Квіткін, Я. Дятлова [8]; І. Ребрій [10]; Я. Юрків [11] та ін.).

У Словник основних термінів з курсу «Соціологія» соціальна активність розуміється як «свідома, цілеспрямована діяльність людини, орієнтована як на перетворення соціальних умов, так і на формування

соціальних якостей власної особистості (активної життєвої позиції); характеристика діяльності, що відображає ступінь реалізації та розвитку соціальних потенцій, можливостей людини (її здібностей, знань, навичок, прагнень, цілей, завдань)» [2].

Зрозуміло, що соціальна активність не існує поза її носіями. Вона є особливістю їхнього стану, вираженням рівня включеності суб'єктів активності в суспільні та професійні відносини, а також виступає і як результат їхньої взаємодії.

Соціальна активність військовослужбовців притаманна лише одній цільовій соціальній групі, яка відрізняється від інших груп своєю суспільною функцією, специфікою праці, всіх форм життєдіяльності та інших елементів способу життя і військово-професійною спрямованістю. Вона виступає, як правило, як військово-службова активність, що забезпечує соціальну мобільність військової організації держави, її високу бойову підготовку і проявляється як у повсякденному житті, так і в процесі військової та суспільно-політичної діяльності.

Про рівень соціальної активності військовослужбовців можна судити за ступенем засвоєння ними суспільних інтересів та інтересів щодо захисту Батьківщини, за спрямованістю і змістом особистісних установок, ціннісних орієнтацій, за мотивацією самовизначення і вибору типу службової поведінки і подальших дій у стрімко мінливому навколишньому середовищі. У процесі самореалізації особистості ці внутрішні спонукання втіляться в активну соціальну позицію, а їхні результати дадуть можливість зробити висновок про ступінь активності [7].

Кожен член військового колективу є і продуктом суспільних відносин, і елементом, що впливає на них. Рівень матеріальних і духовних потреб військовослужбовця, усвідомленням у формі інтересів, прагнень, цілей, формування на цій основі переконань, ціннісних орієнтацій, соціальних установок – усе це є результатом впливу навколишньої дійсності, які в обов'язковому порядку переломлюється через самосвідомість людини та її індивідуально-особистісні особливості.

Соціальна активність є детермінантою безпосереднього впливу на розвиток професійної поведінки військовослужбовців Збройних Сил України. Вона являє собою один із найсуттєвіших структурних елементів, що справляють свій вплив на формування необхідного типу професійної поведінки [9].

В умовах гібридної війни соціальна спрямованість професійної підготовки військовослужбовців Збройних сил України набуває особливої важливості. Вона включає наступні аспекти:

1. Захист населення та соціальна безпека: Військовослужбовці в умовах гібридної війни надають захист своїй країні та її населенню. Їхня підготовка включає оволодіння навичками і знаннями, необхідними для забезпечення соціальної безпеки та захисту громадян від можливих загроз.

2. Взаємодія з місцевим населенням: Військовослужбовці в умовах гібридної війни повинні володіти навичками ефективною взаємодією з місцевим населенням. Це включає вміння встановлювати довірчі відносини, поважати місцеві культурні особливості та традиції, а також надавати підтримку і допомогу тим, хто її потребує.

3. Гуманітарна допомога та реабілітація: Військовослужбовці можуть брати участь у гуманітарних операціях і надавати допомогу постраждалим від збройного конфлікту. Вони можуть бути задіяні в реабілітаційних програмах для постраждалих громадян, допомозі біженцям і зруйнованим спільнотам.

4. Участь у миротворчих операціях: Військові також можуть бути задіяні в миротворчих операціях, спрямованих на відновлення миру і стабільності в конфліктних регіонах. У рамках таких операцій вони можуть сприяти розбудові місцевих інститутів, забезпеченню прав і безпеки населення.

5. Підтримка суспільної стабільності: Військовослужбовці в умовах гібридної війни також можуть брати участь у підтримці суспільної стабільності. Це може включати сприяння в реалізації соціальних та економічних програм, заохочення діалогу та співпраці між різними групами суспільства, а також підтримку соціальних ініціатив [6].

Таким чином, метою соціальної спрямованості професійної підготовки військовослужбовців в умовах гібридної війни є не тільки виконання бойових завдань і захист країни, а й активна участь у розв'язанні соціальних проблем, підтримка населення та відновлення суспільної стабільності в постраждалих регіонах.

Реалізація важливої педагогічної умови формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни – загальна соціальна спрямованість професійної підготовки військовослужбовців Збройних сил України як запорука їх ефективного виконання завдань за призначенням – відбувалась у контексті формування соціально активної особистості військовослужбовця.

Під час реалізації цієї педагогічної умови нами було підготовлено та проведено наступні заходи, спрямовані на досягнення вище зазначеної мети:

1. Соціальні проекти та волонтерська діяльність: Організація можливостей для участі студентів-військовослужбовців у різноманітних соціальних проєктах і волонтерській діяльності, таких як допомога нужденним, благодійні акції, участь в екологічних і громадських ініціативах.

2. Навчання лідерству та командній роботі: Проведення семінарів і тренінгів із розвитку навичок лідерства, командної роботи та міжособистісних стосунків. Це допомогло студентам-військовослужбовцям ефективно взаємодіяти в колективі та брати ініціативу в соціальних проєктах.

3. Участь у студентських організаціях: Підтримка студентів-військовослужбовців в участі в студентських організаціях і клубах, де вони могли брати активну участь в організації заходів і проєктів.

4. Соціальні дискусії та форуми: Проведення обговорень і дискусій на актуальні суспільні та політичні теми, щоб студенти могли висловлювати свою думку, розвивати критичне мислення та збагачувати суспільний діалог.

5. Медіапроєкти та публічні виступи: Організація медійних проєктів, включно зі створенням відеороликів, публікаціями в ЗМІ та участю в радіо- і телепередачах, щоб студенти могли ділитися своїми думками та ідеями з широкою аудиторією.

6. Навчання навичок медіації та врегулювання конфліктів: Проведення тренінгів з вирішення конфліктів та медіації, що сприяло розвитку навичок спілкування та здатності знаходити конструктивні рішення.

7. Підтримка проєктів у галузі культури та мистецтва: Організація культурних заходів, виставок і фестивалів, де студенти могли продемонструвати свої творчі та мистецькі здібності.

8. Міжнародний обмін і міжкультурна взаємодія: Підтримка студентів-військовослужбовців в участі в міжнародних студентських обмінах і проєктах, що сприяло розширенню їхнього культурного кругозору та збагаченню міжкультурного досвіду.

9. Підтримка студентських ініціатив: Організаційна підтримка студентських ініціатив і проєктів, які сприяли розвитку соціальної активності та відповідальності.

10. Спільні заходи з громадськими організаціями та ветеранами: Організація заходів, де студенти мали змогу зустрітися та співпрацювати з представниками громадських організацій та ветеранами, обмінюватися досвідом та вчитися від них.

Так, наприклад, нами було реалізовано соціальний проєкт для студентів-військовослужбовців під назвою «Воїни в білих халатах: Медична допомога для біженців».

Його мета полягала в наданні медичної допомоги біженцям, які прибувають з тимчасово окупованих територій, а також у забезпеченні їх інформацією про доступні медичні ресурси.

Кроки реалізації проєкту:

– Дослідження потреб біженців: Команда проєкту проводила дослідження для визначення основних медичних потреб біженців, їхнього місцезнаходження та доступності медичних закладів.

– Підготовка медичної команди: Студенти-військовослужбовці, які володіють медичними навичками, проходили навчання і підготовку для надання першої медичної допомоги.

– Медичні бригади в зонах прибуття: Створювали мобільні медичні бригади, що склалися зі студентів-військовослужбовців та медичних спеціалістів, які вирушали до пунктів прибуття біженців (залізничні вокзали та автобусні станції тощо).

– Надання першої медичної допомоги: Медичні бригади надавали медичну допомогу, включно з оцінкою стану здоров'я, наданням невідкладної допомоги та направленням на стаціонарне лікування за необхідності.

– Інформування біженців: Студенти-волонтери інформували біженців про доступні медичні послуги, пільги та правила медичного обслуговування в Україні.

– Проведення навчальних семінарів: Було організовано семінари та майстер-класи з надання першої медичної допомоги для біженців, щоб вони також могли надавати допомогу своїм сім'ям і спільнотам.

– Співпраця з медичними установами: Проєкт встановлював співпрацю з місцевими медичними установами та лікарнями для забезпечення більш складного лікування біженців.

– Моніторинг та оцінка проєкту: Команда проєкту проводила моніторинг результатів та оцінку проєкту, щоб переконатися в його ефективності та внести корективи, якщо це необхідно.

Підсумки проєкту:

1. Понад 500 біженців отримали медичну допомогу та інформацію про медичні ресурси.

2. Студенти-військовослужбовці розвинули навички медичної допомоги та лідерства.

3. Було створено контакти з місцевими медичними установами для майбутньої співпраці.

4. Було збільшено обізнаність біженців про медичні послуги та правила їх отримання.

Цей проєкт дав змогу студентам-військовослужбовцям активно впливати на життя біженців і зробити значний внесок у забезпечення їхніх медичних потреб, що сприяло розвитку соціальної активності та відповідальності військовослужбовців Збройних сил України в суспільстві.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сучасне суспільство висуває певні очікування до військовослужбовців, такі як високий рівень професійної компетентності, етичності, адаптивності до змін. Соціально спрямована підготовка дозволяє враховувати ці вимоги та готувати військовослужбовців, які відповідають потребам суспільства. Спрямованість на соціальні аспекти включає в себе формування громадянської свідомості військовослужбовців. Вони повинні розуміти свою роль у захисті національних інтересів та брати участь у розвитку суспільства. Розроблені нами освітні програми включали елементи, які сприяли формуванню військовослужбовців як високопрофесійних та етичних спеціалістів. Спрямована на соціальні потреби підготовка враховувала важливість взаємодії з громадськістю та розвитку партнерських відносин між Збройними силами та громадянським суспільством. Соціальна спрямованість також передбачала розвиток особистісних якостей, таких як лідерство, комунікативні навички, здатність до роботи в команді, що є важливим для успішної військової кар'єри та взаємодії з оточуючим суспільством. Спрямованість на

соціальні аспекти в освітньому процесі ЗВО для військовослужбовців сприяла не лише їхній ефективній професійній підготовці, але й взаємодії з суспільством, наслідком чого є підтримка громадської довіри та партнерства.

Перспективами подальших досліджень вважаємо розробку та впровадження в освітній процес ЗВО педагогічних технологій формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни.

Використана література:

1. Абрамова С. В. Сучасні наукові підходи до визначення поняття «соціальна активність особистості». *Освіта на Луганщині* : наук.-метод. журнал. 2011. № 2. С. 128–133.
2. Агаларова К. А., Бурега В. В., Саппа Г.-М. М. Словник основних термінів з курсу "Соціологія" : для студентів усіх спеціальностей. Ред. В. В. Бурега. Харків : НТУ «ХПІ», 2015. 44 с.
3. Афонін Е. А. Становлення Збройних сил України: соціальні і соціально-психологічні проблеми. Київ : НАН України, Ін-т соціології, 1994. 304 с.
4. Голик М. М., Ляшенко В. М., Романишин А. М., Романовський Я. Я. *Морально-психологічне забезпечення діяльності військ*. Львів : ЛІСВ, 2009.
5. Караман О. Л. Образ військовослужбовця Збройних Сил України як предмет соціально-психологічного дослідження. *Актуальні проблеми взаємодії громадянського суспільства і Збройних Сил України* : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. / за заг. ред. ред. О. Л. Караман, С. О. Вовк, І. М. Шопіної. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2015. С. 33–36.
6. Караман О. Л., Савченко С. В. Соціально-педагогічні аспекти інформаційної війни на Донбасі. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2017. № 8 (313). Ч. II. С. 279–288.
7. Караман О. Л., Курило В. С., Савченко С. В. Досвід діяльності Науково-дослідного центру з проблем соціальної педагогіки і соціальної роботи НАПН України (на базі ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка») в умовах гібридної війни на сході України. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2018. №8 (322). Ч. II. С. 125–134.
8. Квіткін П. В., Дятлова І. В. Соціальна відповідальність особистості військового професіонала: актуальні проблеми формування. *I Міжнародна науково-практична конференція «Соціальні аспекти військово-професійної діяльності сектора безпеки і оборони: виклики сьогодення»*: Збірник тез доповідей, 20.05.2021 (під ред. Трубавіної І. М., Міршук О.Є., Чупрінної Н.Ю.). Харків : НА НГУ, 2021. С. 30–32.
9. Курило В. С., Савченко С. В., Караман О. Л. *Соціалізація особистості в умовах гібридної війни на сході України : монографія*. Київ : Талком, 2018. 240 с.
10. Ребрій І. М. Сутність і зміст соціальної відповідальності військовослужбовців Збройних Сил України. *Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2011. № 9. С. 133–145.
11. Юрків Я. І. *Професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників до роботи із вразливими категоріями населення : монографія*. Київ : Талком, 2021. 460 с.
12. Ramsberger P. F., Legree P., Mills L. *Evaluation of the Buddy Team Assignment Program*. United States Army Research Institute for the Behavioral and Social Sciences. 2002.

References:

1. Abramova, S. V. (2011). Suchasni naukovi pidkhody do vyznachennia poniattia «sotsialna aktyvnist osobystosti» [Modern scientific approaches to the definition of the concept of "social activity of the individual"]. *Education in Luhansk region: scientific and methodological journal*, 2, 128–133. [in Ukrainian].
2. Ahalarova, K. A., Bureha, V. V., Sappa, H.-M. M. (2015). *Slovnnyk osnovnykh terminiv z kursu "Sotsiolohiia" : dlia studentiv usikh spetsialnostei* [Dictionary of basic terms in the course "Sociology": for students of all specialties]. Edited by V. V. Burega. Kharkiv : NTU "KhPI". 44 p. [in Ukrainian].
3. Afonin, E. A. (1994). *Stanovlennia Zbroinykh syl Ukrainy: sotsialni i sotsialno-psykholohichni problem* [Formation of the Armed Forces of Ukraine: social and socio-psychological problems]. Kyiv: NAS of Ukraine, Institute of Sociology. 304 p. [in Ukrainian].
4. Holyk, M. M., Liashenko, V. M., Romanyshyn, A. M., Romanovskiy, Ya. Ya. (2009). *Moralno-psykholohichne zabezpechennia diialnosti viisk* [Moral and psychological support of troops' activity]. Lviv: LISV. [in Ukrainian].
5. Karaman, O. L. (2015). *Obraz viiskovosluzhbovtsia Zbroinykh Syl Ukrainy yak predmet sotsialno-psykholohichnoho doslidzhennia* [The image of a serviceman of the Armed Forces of Ukraine as a subject of social and psychological research]. *Actual problems of interaction between civil society and the Armed Forces of Ukraine: a collection of materials. International scientific and practical conference* / edited by O. L. Karaman, S. O. Vovk, I. M. Shopina. Starobilsk: State Institution "Luhansk Taras Shevchenko National University", 33–36. [in Ukrainian].
6. Karaman, O. L., Savchenko, S. V. (2017). *Sotsialno-pedahohichni aspekty informatsiinoi viiny na Donbasi* [Social and Pedagogical Aspects of the Information War in Donbas]. *Herald of Luhansk Taras Shevchenko National University. Pedagogical Sciences*, 8(313), PART II, 279–288. [in Ukrainian].
7. Karaman, O. L., Kurylo, V. S., Savchenko, S. V. (2018). *Dosvid diialnosti Naukovo-doslidnoho tsentru z problem sotsialnoi pedahohiky i sotsialnoi roboty NAPN Ukrainy (na bazi DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka») v umovakh hibrydnoi viiny na skhodi Ukrainy* [Experience of the Research Center for Social Pedagogy and Social Work of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (based on Luhansk Taras Shevchenko National University) in the context of the hybrid war in eastern Ukraine]. *Herald of Luhansk Taras Shevchenko National University. Pedagogical sciences*, 8(322), PART II, 125–134. [in Ukrainian].
8. Kvitkin, P. V., Diatlova, I. V. (2021). *Sotsialna vidpovidalnist osobystosti viiskovoho profesionala: aktualni problemy formuvannia* [Social responsibility of a military professional's personality: actual problems of formation]. *I International Scientific and Practical Conference "Social Aspects of Military and Professional Activity of the Security and Defense Sector: Challenges of the Present": Collection of abstracts*, 20.05.2021 (edited by I. Trubavina, O. Mirshuk, N. Chuprinova). Kharkiv: NA NGU, 30–32. [in Ukrainian].

9. Kurylo, V. S., Savchenko, S. V., Karaman, O. L. (2018). *Sotsializatsiia osobystosti v umovakh hibrydnoi viiny na skhodi Ukrainy : monohrafiia* [Socialization of the individual in the conditions of hybrid war in eastern Ukraine: a monograph]. K.: Talcom. 240 p. [in Ukrainian].
10. Rebrii, I. M. (2011). Sutnist i zmist sotsialnoi vidpovidalnosti viiskovosluzhbovtstv Zbroinykh Syl Ukrainy [The essence and content of social responsibility of the military personnel of the Armed Forces of Ukraine]. *Bulletin of the Yaroslav Mudryi National Law Academy of Ukraine. Series: Philosophy, Philosophy of Law, Political Science, Sociology*, 9, 133–145. [in Ukrainian].
11. Yurkiv, Ya. (2021). *I. Profesiina pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pedahohiv ta sotsialnykh pratsivnykiv do roboty iz vrazlyvymy katehoriiami naselennia : monohrafiia* [Professional training of future social pedagogues and social workers to work with vulnerable populations : monograph]. Kyiv: Talcom. 460 p. [in Ukrainian].
12. Ramsberger, P. F., Legree, P., Mills, L. (2002). *Evaluation of the Buddy Team Assignment Program*. United States Army Research Institute for the Behavioral and Social Sciences.

Labenok O. Social orientation of professional training of the servicemen of the Armed Forces of Ukraine

The article substantiates the necessity of social orientation of professional training of the servicemen of the Armed Forces of Ukraine as a guarantee of their efficient performance of assigned tasks and identifies ways to ensure it in the educational process of higher education institutions.

The author considers the social orientation of the professional training of servicemen of the Armed Forces of Ukraine as one of the pedagogical conditions for the efficient formation of the social and psychological readiness of servicemen to perform assigned tasks in a hybrid war. The relevance of this approach is determined by the emergence of new forms of modern warfare in the global world and the need to take into account these new challenges in the process of formation of the modern Armed Forces of Ukraine and improvement of professional training of servicemen, formation and development of high military and professional qualities, positive motivation for military service, fostering a sense of patriotism, loyalty to national values, etc.

The author emphasizes that socially oriented training of military personnel allows taking into account the requirements of society for a high level of their professional competence, ethics, adaptability to change and training military personnel who meet the needs of the society. It is proved that the focus on social aspects includes the formation of civic consciousness of the military personnel. The socially oriented training took into account the importance of interaction with the public and the development of partnerships between the Armed Forces and the civil society. The social orientation also included the development of personal qualities such as leadership, communication skills, and teamwork, which are important for a successful military career and interaction with the surrounding society. It was concluded that the focus on social aspects in the educational process of higher education institutions for military personnel contributed not only to their efficient professional training, but also to establishing interaction with the society, which resulted in maintaining public trust and partnership.

Key words: social orientation, professional training, servicemen of the Armed Forces of Ukraine, social activity of the individual, educational activities.

УДК 378.4:811

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.95.15>

Литвинська Т. Ю.

ПОТЕНЦІАЛ МЕДІАЗАСОБІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасний вищий освітній процес вимагає постійного вдосконалення методик та підходів до викладання. Дослідження спрямоване на визначення потенціалу медіазасобів у практичних заняттях з англійської мови у закладах вищої освіти. Зростання популярності медіа, таких як відео, аудіо та інтерактивні тексти, відкриває нові можливості для покращення навчання. Акцент робиться на розвитку навичок аудіювання, читання, мовлення та письма через використання аутентичних матеріалів. Дослідження висвітлює необхідність розвитку комунікативних та критичних навичок студентів для ефективної взаємодії в англомовних середовищах.

Впровадження медіазасобів під час викладання англійської мови студентам стає все актуальнішим серед викладачів. Нині набули гостроти та потребують комплексних поглиблених наукових досліджень застосування медіазасобів щодо методичного обґрунтування використання у навчальному процесі, їх впливу на забезпечення ефективної взаємодії між викладачем і студентами та студентів між собою як в умовах очного, так і дистанційного навчання. Висвітлення таких проблем та практична реалізація здобутих наукових результатів сприятиме оптимізації навчального процесу у сучасних умовах дистанційного та очного навчання, що визначає актуальність цієї статті. Висвітлюються переваги інтеграції медіа у навчальний процес, такі як покращення мовленнєвих та аудіальних навичок, розширення культурного розуміння та розвиток медіаграмотності. Дослідження враховує сучасні тенденції у викладанні англійської мови та вказує на необхідність адаптації навчальних програм до вимог інформаційного суспільства. Результати дослідження можуть бути корисними для викладачів англійської мови та педагогічних практиків, що прагнуть підвищити якість навчання через впровадження інноваційних методів та технологій у вищій освіті.

Ключові слова: медіазасоби, англійська мова, вища освіта, медіаграмотність, інновації.